

ПБК-ЗРВ

арламентарна буџетска канцеларија
Zyra Parlamentare Buxhetore

Skupština Crne Gore
Parlamentarna budžetska kancelarija

REGIONALNI PREGLED SPOLJNOTRGOVINSKE ROBNE RAZMJENE I NETO PRILIVA STRANIH DIREKTNIH INVESTICIJA

APRIL
2025

ПРОГРАМА ЗА ПАРЛАМЕНТАРНА ПОДДРШКА
PROGRAMI PËR MBËSHTETJE PARLAMENTARE
PARLIAMENT SUPPORT PROGRAMME

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

IMPLEMENTIRANO OD:

Ova publikacija je nastala u okviru Programa parlamentarne podrške (PSP), projekta Vlade Švajcarske pod pokroviteljstvom Sobraanja Republike Sjeverne Makedonije. PSP sprovode Nacionalni demokratski institut (NDI), Institut za demokratiju “Societas Civilis” - Skoplje (IDSCS) i Centar za upravljanje promjenama (CCM).

* Parlamentarne budžetske kancelarije, prilikom izrade istraživačkih radova, koriste se javno dostupnim podacima i podacima iz baza ograničenog pristupa, strogo vodeći računa o kredibilnosti izvora. Kancelarije ulažu sve razumne napore da informacije sadržane u istraživačkom radu budu tačne i potpune, ali ne snose odgovornost za eventualnu netačnost i nepotpunost istih. Stavovi izrečeni u tekstu ne predstavljaju zvanične stavove parlamenata.

** Svi pojmovi upotrijebljeni u istraživačkom radu u muškom gramatičkom rodu obuhvataju muški i ženski rod lica na koja se odnose

Broj: 09/2025

Klas. br: 00-51-6/25-09

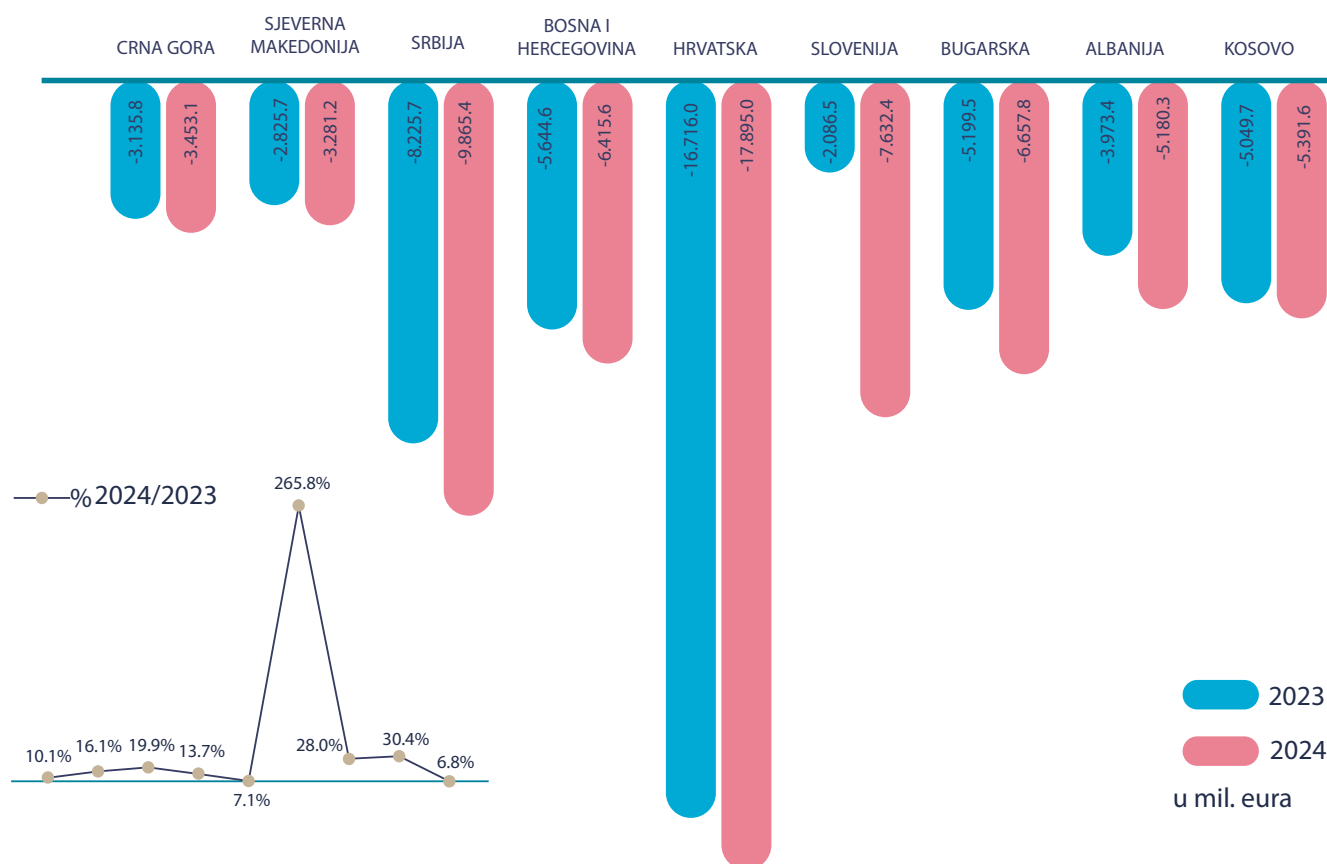
Datum: maj 2025. godine

TRGOVINSKI BILANS

Većina zemalja u Jugoistočnoj Evropi zabilježile su pad izvoza i rast uvoza tokom 2024. godine, što je direktno dovelo do povećanja trgovinskog deficita.

Kada posmatramo trgovinski bilans u periodu 2024. godine, može se konstatovati da najveći spoljnotrgovinski deficit bilježe Hrvatska i to na nivou od 17.895,0 mil. eura i Srbija, na nivou od 9.865,5 mil. eura.

Grafik br. 1 – Trgovinski bilans u odabranim zemljama Jugoistočne Evrope (mil. eura)

Najznačajniji rast spoljnotrgovinskog deficita u 2024. godini, u odnosu na 2023. godinu, zabilježen je kod Slovenije i to za 5.545,9 mil. eura ili 265,8%. Navedeni rast predstavlja rezultat rasta uvoza za 12.105,1 mil. eura ili 21,2%, dok je izvoz u navedenom periodu rastao za 6.559,2 mil. eura ili 11,9%.

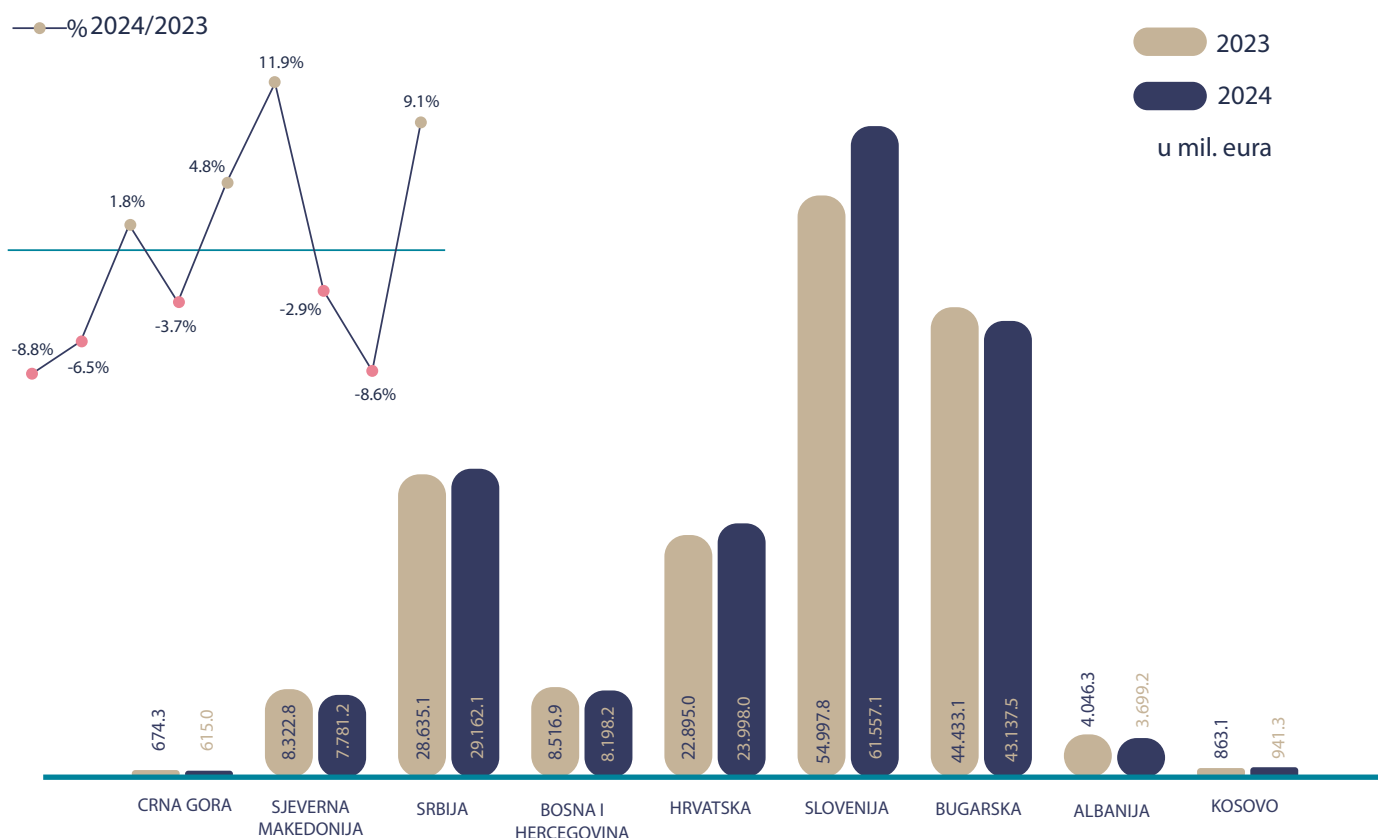
Nakon Slovenije, u navedenom periodu, najznačajniji nivo rasta spoljnotrgovinskog deficita bilježi Albanija na nivou od 30,4% i Bugarska, na nivou od 28,0%. U slučaju Srbije u 2024. godini došlo je do porasta spoljnotrgovinskog deficita u odnosu na 2023. godinu i to za 19,9%.

Kosovo, Hrvatska i Crna Gora su zemlje koje su zabilježile najmanji rast spoljnotrgovinskog deficita u 2024. godini i to na 6,8%, 7,1% i 10,1% u odnosu na 2023. godinu.

IZVOZ

Slovenija bilježi najznačajniji rast nivoa izvoznih aktivnosti u 2024. godini i to sa 54.997,8 mil. eura u 2023. godini na 61.557,1 mil. eura u 2024. godini ili 11,9%. Nakon Slovenije slijedi Kosovo sa rastom izvozne aktivnosti sa 863,1 mil. eura u 2023. godini na 941,3 mil. eura u 2024. godini ili 9,1%.

Grafikon br. 2 – Izvozni status u odabranim zemljama Jugoistočne Evrope (mil. eura)

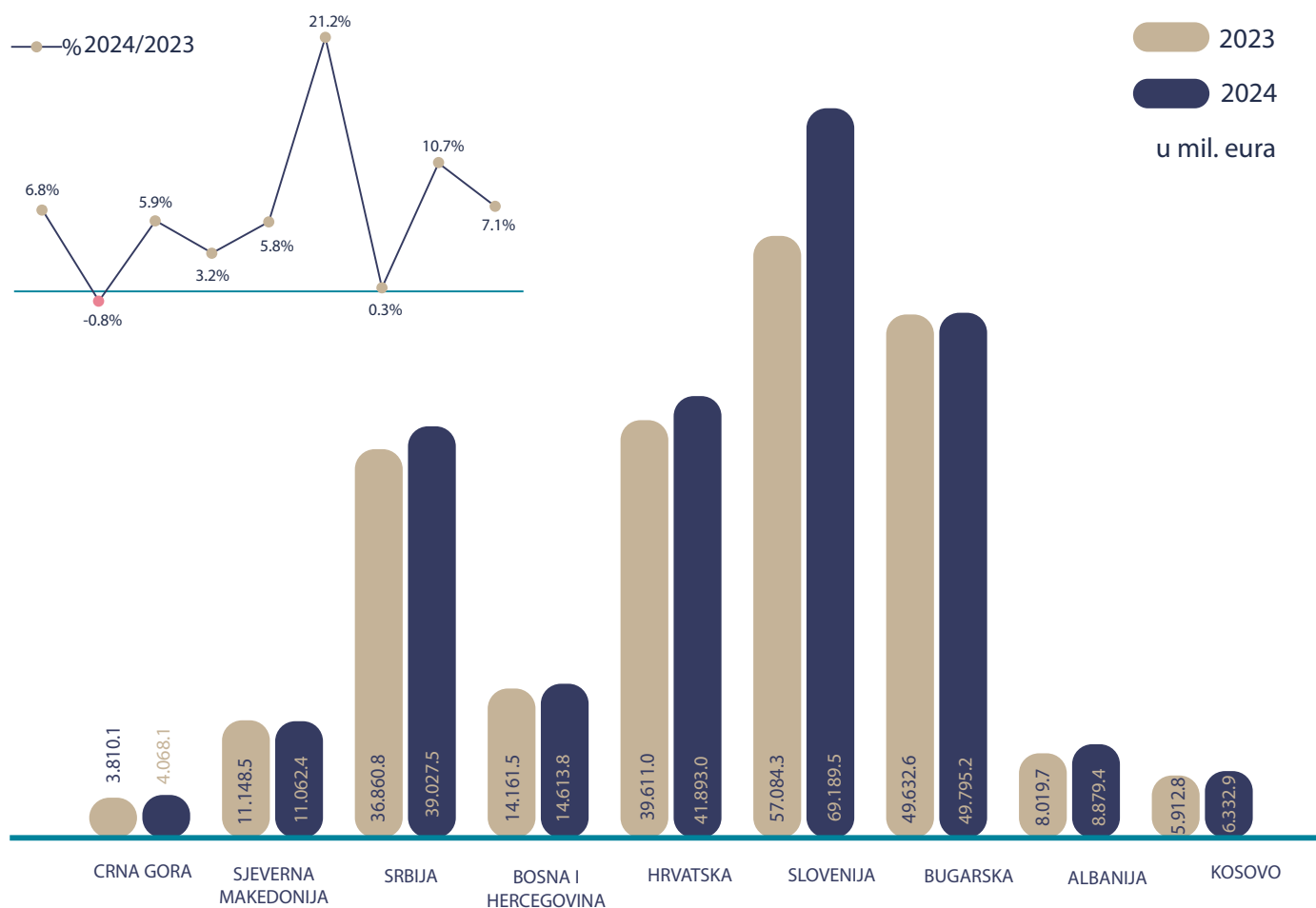

Sa druge strane, najznačajniji pad izvozne aktivnosti, bilježe Albanija, sa 4.046,3 mil. eura u 2023. godini, na 3.699,2 mil. eura ili 8,6% i Crna Gora sa 674,3 mil. eura u 2023. godini na 615,0 mil. eura ili 8,8%.

UVOZ

Uvozne aktivnosti ističu Sloveniju sa najvećim zabilježenim rastom u poređenju sa 2023. godinom, sa 57.084,3 mil. eura u 2023. na 69.189,5 mil. eura u 2024. godini, što predstavlja rast od 21,2%. Najveća promjena se tiče rasta uvoza od njenog najvećeg trgovinskog partnera, Švajcarske.

Grafikon br. 3 – Uvozna situacija u odabranim zemljama Jugoistočne Evrope (mil. eura)

Na drugom mjestu, Albanija je ostvarila nivo uvozne aktivnosti sa 8.019,7 mil. eura u 2023. godini na 8.879,4 mil. eura, u 2024. godini, što predstavlja rast od 10,7%. Najvažniji trgovinski partneri Albanije za uvoz robe su tradicionalno Italija, Kina i Turska. Crna Gora je takođe zabilježila povećanje uvozne aktivnosti, sa 3.810,1 mil. eura u 2023. na 4.068,1 mil. eura u 2024. godini, što je povećanje od 6,8%.

Samo je Sjeverna Makedonija zabilježila pad uvoza robe u zemlju od 0,8%, u vrijednosti od 11.062,4 mil. eura, što se uglavnom odnosi na pad uvoza iz Ujedinjenog Kraljevstva i Njemačke.

POKRIVENOST UVOZA IZVOZOM

Najmanju pokrivenost uvoza izvozom u 2024. godini, kao i u prethodnim godinama zabilježilo je Kosovo gdje je pokrivenost iznosila 14,9% i manja je za 0,3 procentna poena. Nakon Kosova, Crna Gora je zabilježila pokrivenost u iznosu od 15,1% i manja je za 2.6 p.p u odnosu na 2023. godinu kada je iznosila 17,7%. Pokrivenost izvoza uvozom u 2024. godini je najmanja koju je Crna Gora ostvarila u periodu 2019 – 2024. godine.

Najveću pokrivenost uvoza izvozom u 2024. godini zabilježila je Slovenija i to na nivou od 89,0%. Iako Slovenija ima značajno visok nivo pokrivenosti uvoza izvozom, u periodu 2019 – 2024. godine u 2024. godini je ostvaren najniži nivo pokrivenosti. Slijedi Bugarska koja je ostvarila nivo pokrivenosti uvoza izvozom od 86,6%.

CRNA GORA

Ukupna spoljnotrgovinska robna razmjena Crne Gore u prošloj godini, iznosila je 4.680 mil. eura, što je 4,4% više u odnosu na 2023. godinu. U strukturi izvoza najviše su zastupljena mineralna goriva i maziva u iznosu od 154,4 mil. eura, koje čine električna energija 114,7 mil. eura. U strukturi uvoza najviše su zastupljeni mašine i transportni uređaji u iznosu od 990,5 mil. eura, koje čine drumska vozila 382 mil. eura.

Najveći spoljnotrgovinski partneri u izvozu bili su Srbija sa 184,5 mil. eura, Bosna i Hercegovina 45,2 mil. eura i Švajcarska 37,2 mil. eura.

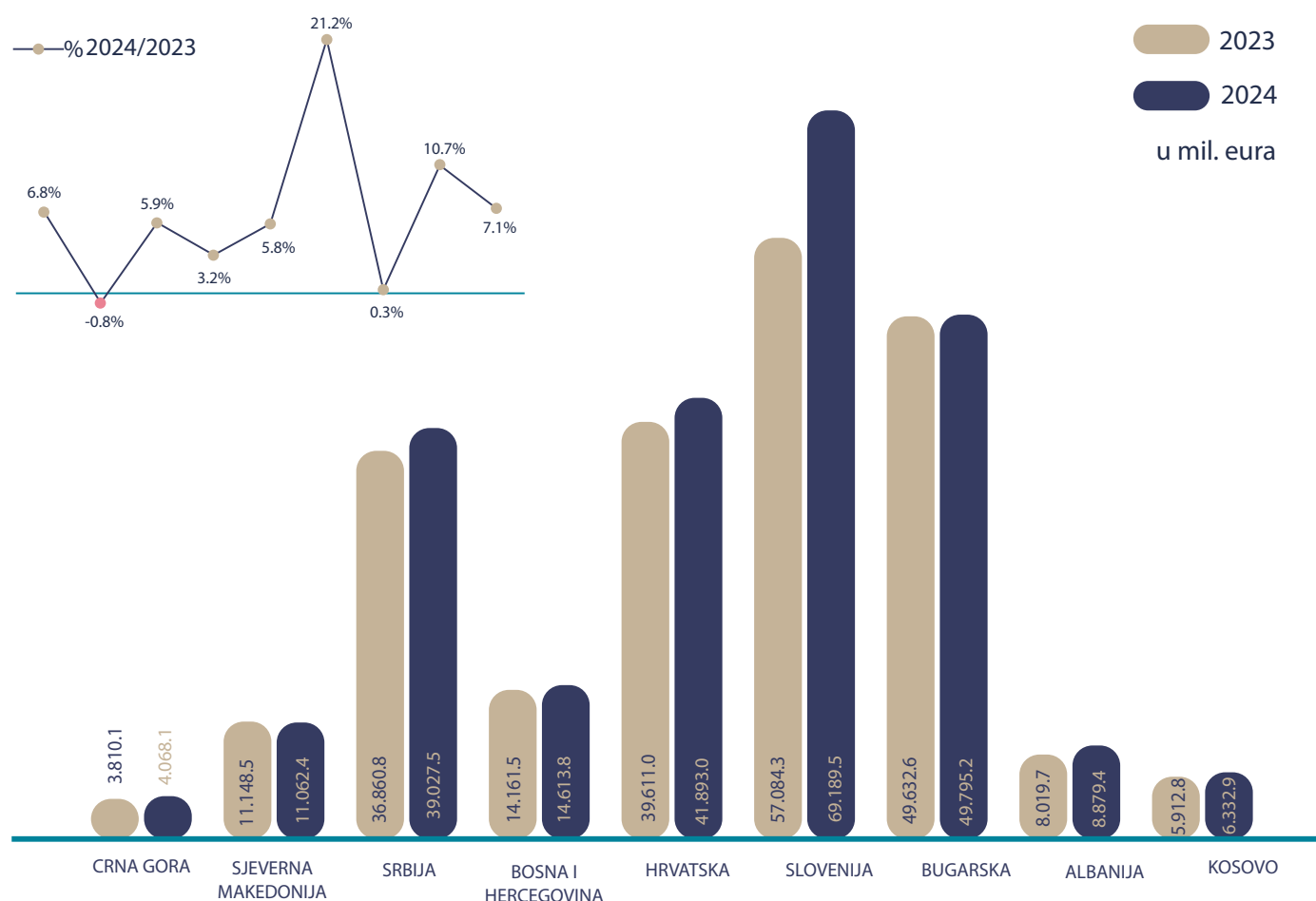
Najveći spoljnotrgovinski partneri u uvozu bili su Srbija sa 699,2 mil. eura, Kina 480,7 mil. eura i Njemačka 413,2 mil. eura.

STRANE DIREKTNE INVESTICIJE

Strane direktne investicije (SDI) su kategorija prekograničnih investicija koje uključuju rezidenta jedne ekonomije, koji ima kontrolu ili značajan stepen uticaja na upravljanje preduzećem rezidentom druge ekonomije.

Neto prilivi SDI su vrijednost direktnih investicija nerezidentnih investitora u privredi. Neto odliv SDI, s druge strane, je vrijednost stranih direktnih investicija koje je izvršio stanovnik jedne privrede u stranim privredama.

Grafikon br.4 – Status neto priliva stranih direktnih investicija u odabranim zemljama Jugoistočne Evrope (mil. eura)

Regionalni pregled neto priliva SDI u zemlje Jugoistočne Evrope za 2024. godinu ističe Srbiju i Bugarsku sa najvišim rezultatima, pri čemu je Srbija u 2024. godini zabilježila rast od 338,8 mil. eura, a Bugarska značajan pad od 1.722,2 mil. eura.

Crna Gora bilježi najniži neto priliv SDI koji je u 2024. godini iznosio 498,9 mil. eura i veći je za 56,3 mil. eura u odnosu na 2023. godinu.

Grafikon br.5 – Udio neto priliva stranih direktnih investicija u BDP-u odabranih zemalja iz Jugoistočne Evrope (% BDP-a)

Analizirano po učešću u BDP-u, neto prilivi SDI u Sjevernu Makedoniju čine 7,1% i bilježe dvostruki rast u odnosu na prethodnu godinu, pa ujedno bilježi i najveći rast.

Najmanje učešće u BDP-u imaju neto prilivi SDI Bosne i Hercegovine i Slovenije sa 1,1% i 0,8%, respektivno i približno je na istom nivou kao 2023. godine. .

CRNA GORA

Priliv SDI je u 2024. godini povećan 13%, dok je odliv manji skoro 7%. Investicije u kompanije i banke iznosile su 113,9 mil. eura što je rast od 19,6%, dok su ulaganja u nekretnine 455,3 mil. eura i bilježe pad od 1,7%. Priliv SDI u formi interkompanijskog duga iznosio je 290,8 mil. eura, što je za 9,8% više nego u 2023. godini. Ukupan odliv SDI prošle godine iznosio je 399,8 mil. eura što je godišnji pad 6,7%.

Najveće učešće u strukturi priliva SDI u 2024. godini čine Srbija 118,2 mil. eura i niži je za 5,6% u odnosu na 2023. godinu. Zatim Ruska Federacija sa neto prilivom SDI od 100,2 mil. eura ili 2% manje u odnosu na prethodnu godinu, dok je priliv SDI iz Turske iznosio 99,6 mil. eura ili 16,7% više u odnosu na 2023. godinu.

Najveće učešće u strukturi odliva SDI u 2024. godini čini Srbija 77,3 mil.eura i niži je za 6,1% u odnosu na 2023. godinu. Odliv SDI prema Mađarskoj u 2024. godini iznosio je 294 mil. eura, dok je odliv SDI prema Ujedinjenim Arapskim Emiratima 26,3 mil. eura.

